

den kinesiska synpunkter

KRING OXFORD.

THURE OSKARSSON: *Oxford och en socialist.* Saxon & Lindströms förlag. 3.50.

SVEN STOLPE: *Oxfordprofiler. Ett reportage.* Bonnier. 7.50.

RONALD FANGEN: *Kristendommen og vår tid.* Gyldendals, Oslo.

Thure Oskarsson är brevbärare och socialdemokratisk kommunalramp i det på många sätt livaktiga Stora Tuna, och innan han kom i personlig beröring med grupprörelsen och dess folk ansåg han liksom så många andra kulturarbetare inom och utom det stora partiets led, att Oxford närmast var att betrakta som en överklassens allmänna ånger över sina gärningar. Han högtaktade på diskussionsmanér den kristna moralen och stod likgiltig eller oförstående inför talet om kristet liv. Arbetarrörelsen var kristendomen i vår tid.

Han ser annorlunda på den saken nu, och det är den smärtsamma och äventyrliga vägen dit som han berättar om i sin raka och rejäla bok. Han känner det som om han blivit socialist på allvar. Det är inte Kristi kraft som utan arbetarrörelsen blir ett tomt begrepp. Det är den segrande arbetarrörelsen som utan Kristi kraft är dömd att mala tomning. I det politiska arbetet sjönk min självaktning med uppdragens mängd, säger han. För människorna omkring mig blev jag ständigt alltmer främmande — men jag blev förtrolig med organisationerna.

Det är denna växande ensamhets-ångsla i livets och arbetsdagens fullnet, som allt under det han spjärnar mot med näbbar och klor, till sist nästan slungar honom in i den kristna livsgemenskap, som grupprörelsen vill bygga upp, inte inom en församlings eller kyrkas slutenhet, utan man och man emellan för det dagliga livets kamp. En gammal oförtrutet nyter gruvarbetare som i 30 år bildat fackliga och politiska organisationer, och som nu borttrakkas från sin plats och nonchalerad av organisationerna, kunde ha sina anledningar att vara bitter, säger häpen till honom:

— Trodde du inte på Gud? Det har jag alltid gjort. Ser du, det är bara prästerna som jag är förbannad på.

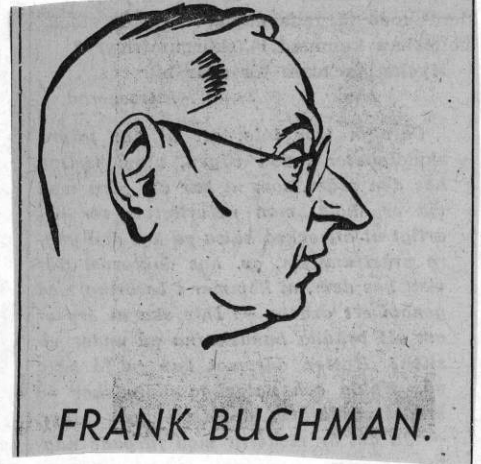

THURE OSKARSSON.

Det fanns i arbetarrörelsens anstorm ett trosmoment och rättfärdighetskrav, som var av helig ande, och tog det förnekelsens form var det underförstått en stagnerad kyrka man förnekade. Men inte heller arbetarrörelsen bör leva bland sina gravar. Mycket har hänt även med kyrkan och prästerna. Klichéerna bör gå till arkivet, alltid duger de till några doktorsavhandlingar, och för saltet finns det användning inom de egna leden, så de inte mister sin sälta. De stora felena i våra samhällen är inte bara överklassens, säger Oskarsson. Vi har själva i århundraden sprungit med mössan i hand och med böjd nacke. På det sätt ha vi suggererat denna överklass att tro sig vara pändligt mycket bättre än vi.

Av

HERBERT GREVENIUS

FRANK BUCHMAN.

Hans Oxfordbok är ett vittnesbörd av en socialist, som mötet med gruppen gjort på ett nytt sätt stridbar. Om rikedomerna av människotyper och livsäventyr inom grupprörelsens hela världens omspännande livsförvandlingsskara ger Sven Stolpes "Oxfordprofiler" en levande bild. Någon matrikel över dem som hör dit finns inte. I den mån man kan tala om en central i London, så torde den vara av samma slag som den stockholmska vid några tillfällen: ett par hotellrum. Den perfekta reklamapparaten är en myt, det säger en snart en smula personlig erfarenhet och lite eftertanke ovanpå den.

Grupprörelsen är en serie offentliga eller mera avskilda mötesoffensiver världen runt. Somliga ägna sig helt åt dem, dock ytterst få. Andra gör det i perioder, varierande från år till veckor och dagar. De flesta ha vi liksom fallet alltid varit med de kristna mitt ibland oss. Frank Buchman, "denne ovanlige man som under hela sitt liv eftertryckligare än de flesta dementerat den inte ovanliga uppfattningen att kristendomen skulle vara något slags världsfrämmande liv i

1028

fromhet och meditation i väntan på ett annat och bättre liv", är en man i kappsäck. Hans enkla förkunnelse är egentligen bara den, att ett normalt kristet liv ger en genomsnittsmänniska förmågan att göra extraordinära gärningar. Kanske är det hela hemligheten med honom själv och därför som han så övertygande väl vet vad han talar om.

Stolpe har i livfulla och spänstiga intervjuer porträtterat gruppfolk han mött lite varstans i Europa, universitetsmän, arbetare, militärer, journalister, präster, affärsmän. Samtidigt har han velat berätta historien om grupprörelsens utveckling, framförallt under senare år. Det har blivit en folkbok, om man undantar priset och en del oreserverat återberättande av episoder, som genom att på samma sätt ideligen återberättas fått ett onödigt mytiskt skimmer kring sig. Vad som kan vara populärt är visst inte alltid i god mening folkligt, och grupprörelsen gör säkert inte Gud någon otjänst genom att kritiskt granska sitt material av vittnesbörd. Vad som hänt långt bort, har nu en tendens att bli alldeles särskilt stort och underbart. Men det finns kanske ingenting i boken som mer gripande rekapitulerar Damaskusresans under än den radikale norske riksdagsbibliotekariens kärva vittnesbörd om vad som på klar och oförberedd kalufs hände honom på hans tysta ämbetsrum.

Men hur ställer sig då Oxfordsrörelsen till tidens olika problem, är den vanliga frågan. Eller rättare: hur ställer sig kristendomen till dem? Vad menas med att vara i världen och ändå inte av världen, när det inte betyder fromhet och meditation och samfundsmässig isolering utåt? Den saken har Ronald Fangen med aldrig vilande intellektuell ambition sökt reda ut i en ovanligt fast uppbyggd samling uppsatser. Fangen talar om kristendomen och tiden. Det är inte en Oxfordbok i samma mening som de andra men den bär rörelsens ekumeniska drag.

Tyngdpunkten i boken bildar de tre utomordentliga kapitlen om nazismen, kommunismen, demokratin och humanismen. Vad han vill ha sagt är i korthet detta. Inget folk eller parti kan med allt vad var och en har försummat eller förbrutit ha någon rätt att fördöma Tyskland på politisk eller human eller kulturell basis. Men så sant som vi är kristna måste vi slå fast, att nazismen till sitt djupaste väsen är avgudadyrkan, en återgång till den gamla judendomens dyrkan av stamguden, blodet och rasen, samma judendom som man nu vill utrota.

Det som, om också inte frambesvurit men fått nazismen att växa sig stark i ett slags mystiskt känslorus, är emellertid kommunismen med sin knastrande intellektuella dyrkan av

II

7 Des. 1938

stamguden Klassen, av Partiet och en social rättfärdighet, som inte syftar till att tjäna människorna utan till ett abstrakt kollektivt tillstånd, där människorna inte betyder mycket. Både nazism och kommunism är religioner, som på individerna ställer totalitetskrav, som gå Guds krav i Kristus emot. Och endast i Kristus är vi demokrater.

Hotet mot den västerländska demokratin borde vi fatta som en anklagelse och skynda oss att sopa för den egna dörrn. Det räcker inte med att värna om formerna. "Frihet är i första hand en moralisk kvalitet och där den kvaliteten inte finns, där försvinner också fri- och rättigheterna." Det är Fangens slutsats, att demokratin och humanismen i sig själva inte beteckna någon levande kraftkälla, "att de sakna självständigt liv om de icke få sitt liv och sin kraft från kristendomen. I annat fall bli de abstrakta värden och förkastas av en mänsklighet, som inte frågar efter abstrakta värden utan efter levande kraft." Det finns en sådan kraft på gott och en på ont, och eftersom det onda alltså både lever och ser någonting ut, tas det lika gärna för gott.

Hur skulle en verkligt kristen värld se ut? Fangen säger som alla som talar från den kristna mognadens väg: det går inte att fixera, det beror på oss. Och lika litet som vårt liv är ett räknestycke, lika litet kan man bedöma kristendomens betydelse efter aktuella och uppenbara resultat. Dess betydelse kan vara som störst, när verkligheten ser ut att vara som mörkast. "Kristus gav inga garantier för att det och det skulle ske i världen och så och så många människor omvända sig. Det finns bara ett skäl att bli kristen, som har kristen sanktion: att man böjer sig för kristendomens sanning. Dess väg i världen är ofta osynlig. Gud är alltid överraskningarnas Gud."

Men det talas om ledning? Javisst. Men var bara inte så tvärsäker. "Säg er inte ha fått Guds ledning till vare sig det ena eller andra, den kommer ofta er ovetande", skriver brevbäraren från Stora Tuna. Vad det i kampfyllda stunder och mitt i dagens viljaker gäller är att söka ledning, att söka helgelsens väg. Fangen slår fast, att "den riktiga inställelsen till helgelsen" är inte vad han med spets mot vissa församlingskristna kallar att stirra på sig själv, att spana efter resultatet, att känna sig själv på pulsen. Det är att jaga efter målet.

Han kan få något av teologens och systembyggarens myndighet och disputersamhet, men främst är hans bok, som i dagarna utsändes även på svenska, ett manligt vittnesbörd om "kraften och smärtan och friden i gemenskapen med Kristus".